Jānis Frišvalds

AUSTRAS LIEPIŅAS DARBĪBA DAUGAVAS VANAGU ORGANIZĀCIJĀ

Daugavas Vanagu (DV) organizācijā ietilpstošās vanadžu kustības pamatlicēja, vadītāja un vēlākā goda priekšniece Marija Ķeņģe rakstījusi (organizācijas vēsturiskās apceres «*Laiks, telpa, ļaudis*» 2. grāmatā): «*Latvju sieviete neskaitāmas reizes pierādījusi gatavību un māku kalpot savas tautas interesēm. Tā bija Latvijas brīvības laikā, tā grūtajā ceļā atstājot dzimteni, tā ir tagad pašreizējās patvēruma zemēs – dzimtenes brīvības izcīnīšanas un palīdzības darbā tautiešiem. Latviešu sieviete, ar ļoti maz izņēmumiem, nekad nav bijusi ieroču cilātāja un dzīvības iznīcinātāja kaujas laukos. Latviešu sieviete gan stāvējusi līdzās latviešu karavīram, bet tikai kā sāpju remdinātāja, atbalsta sniedzēja...*»

Piecdesmito gadu mijā DV Fonda (DV organizācijas nozarojums Anglijā) valde aicināja: «*Mūsu tautas brīvība ir pirmā kārtā atkarīga no mūsu neatlaidības, mūsu darbiem un upuriem savas tautas brīvības labā. Dievs palīdz tikai tām tautām, kas gatavas pašas sev palīdzēt. Aicinām un mudinām latviešu sievietes piedalīties organizācijas darba līdzveidošanā ...*»

Austra Liepiņa, kurai piederējusi laime uzaugt, izglītoties un patstāvīgu dzīvi sākt Latvijas valstī, bet liktenis lēmis pieredzēt brīvības zaudējumu, ciešanas un briesmas, ko atnesa svešu varu okupācija, karš, pēdīgi bēgļu celi un trimda svešās zemēs un citos ļaudīs, 1950. gadā sekojusi minētam aicinājumam, iestājoties par aktīvu biedri DVF Londonas nodaļā. Viņa priekšzīmīgi rosījās nodaļā, darbojās DVF valdē, vēlāk organizācijas centrālajā valdē. Pēdīgi, kad amatiem vairs nekandidēja, tomēr rokas klēpi neturēja, centās līdzī dzīvot un piedalīties dažādos notikumos. Tas

nenozīmēja tikai klātbūtni, bet gan līdzdalību ar domām, ierosmēm, praktisku rīcību, lietā liekot zināšanas, bagātīgo pieredzi un žurnālistes spalvu. To darījusi ne tikai gadu desmitos Londonā, bet turpinājusi Rīgā, 1997. gada maijā atgriezusies, tepat līdz pēdējam brīdim.

Londonas nodaļas valdes agrākais priekšsēdis Jānis Ūdris rakstījis: *«Austrai Liepiņai nodaļā bijusi iespaidīga loma – bieži izteica priekšlikumus, ierosinājumus, piedalījās sarīkojumu izkārtojumā, gandrīz visās sapulcēs – sevišķi iestājoties par jaunatnes iesaistīšanu DV organizācijā. Mudināja atzīmēt valsts vēsturiskos notikumus, atcerēties ievērojamus tautas darbiniekus. Visos izskanēja patriotisms, latviskuma un kopības saglabāšana – tēvzemes labā, par kuras brīvību pati cīnījās. Austrai ideju netrūka. Viņas referāti, ieteikumi, komentāri vienmēr pārdomu vērti, tos nevarēja ignorēt. Nebaidījās izteikt kritiku – ja tāda vajadzīga. Kaut vēlāk neveselība traucēja, tomēr centās apmeklēt sabiedriskos notikumus...»*

Velta Alksne, viena no vispirmajām vanadzēm, izteikusies: *«Neatvietojava bijusi Austras Liepiņas pieredze un atbalsts Londonas nodaļas vanadžu kopai. Ar lielu sajūsmu uzvestas Austras sarakstītās satīriskās skices – par mūsu pašu darbu, notikumiem tuvākā sabiedrībā un ikdienas dzīvē – reizēm dodot izdevību pašām par sevi pasmieties...»* No 1973. līdz 1985. gadam šādu skiču uzvedumu bija pavisam trīspadsmit: *«Mēs pašas»*; *«Prese un informācija senču laikos»*; *«Supermārkets Runču muižā»*; *«Talka Runču muižā»*; *«Lielā sadziedāšanās»*; *«Uz saulaino salu»*; *«Bauma centrālē»*; *«Olimpiāde Runču muižā»*; *«Uz Ķenguru zemi»*; *«5x5»*; *«Kad dāmas satiekas»*; *«Zaļās sievas»*; *«Tievināšanās»*.

No 1951. līdz 1975. gadam ar pārtraukumiem Austras Liepiņa Londonas latviešu skolā 14 gadus mācījusi vēsturi. Laikā no 1968. līdz 1981. gadam viņa darbojās kā DVF vanadžu Londonā un Dienvidanglijā pārstāve, kas nozīmēja ciešu sadarbību ar DVF vanadžu daļas vadītāju M. Ķeņģi un vēlāko (no 1977. gada) šī amata pildītāju Ēriku Sarkanbārdi. Austras Liepiņa piedalījās ne vien vietējos notikumos, bet visos kārtējos DVF vanadžu

salidojumos, kas notika reizi gadā, vai vēlāk – reizi divos gados, arī gadskārtējās DV (Anglijā) dienās. Tur daudzkārt referēja, runāja, notikumus aprakstīja presē. Viņai bija lieli nopelni vanadžu darba rosināšanā, izvēršanā, turpināšanā un jaunu darbinieču iesaistīšanā.

1971. gada martā Austrā Liepiņa ievēlēja DVF valdē un vadīja iekšējās informācijas daļu līdz 1973. gada martam. Viņa paplašināja organizācijas darba publicitāti presē, nodaļu sekmīgākos informācijas darbiniekus iesaistīja Latviešu preses biedrības Anglijas kopā (pati bija 1963. gada 6. jūnijā piedalījusies šīs kopas dibināšanā un tās vadībā darbojās līdz 1997. gada sākumam). A. Liepiņa izkārtoja un piedalījās DVF informācijas darbinieku gadskārtējās sanāsmēs. Viņa šajā laikā sakārtoja un rediģēja grāmatu «*DVF 25 gadus*», kas iznāca 1972. gadā. 1976. gadā DV centrālās valdes izdevumā iznāca Austras Liepiņas rediģētā mazformāta brošūra «*Daugavas Vanagi*». No 1973. līdz 1990. gadam viņa bija *Daugavas Vanagu Mēnešraksta* redakcijas kolēģijas locekle.

No 1977. līdz 1981. gadam Austrā Liepiņa vadīja DV centrālās valdes ārējās informācijas nozari, kas nozīmēja politiskās informācijas darba rosināšanu un saskaņošanu visas organizācijas mērogā – 12 Rietumu valstīs, trijos kontinentos, kad biedru kopējais skaits bija gandrīz 10 000. Viņa sadarbojās ar Pasaules brīvo latviešu apvienības Informācijas biroja vadītāju Jūliju Kadeli. Pateicoties nozares vadītājas pūlēm, kā DV centrālās valdes izdevums dienas gaismu ieraudzīja brošūra angļu valodā «*Latvia and Latvians*» (10 000 eks.), kam sekoja līdzīgs izdevums vācu valodā (2 000 eks.). Lielākais darbs – sakārtotā un rediģētā DV vēsturisku apceru «*Laiks, telpa, laudis*» 5. grāmata, kas aptver 930 lappuses un iznāca 1996. gada beigās (par organizācijas darbības laiku no 1983. līdz 1992. gadam). Vairākus gadus A. Liepiņa bija DV centrālās valdes iekšējās informācijas nozares referente.

1978. gada oktobrī, Marijai Keņģei nekandidējot, DV organizācijas aktīvās vanadzēs Austru Liepiņu ievēlēja par DV organizācijas

vanadžu priekšnieci un centrālās valdes vanadžu nozares vadītāju; šajā amatā viņa bija no 1979. līdz 1987. gadam. Pienākumu pildīšana veda tālos ceļos, piemēram, piedaloties 1980. gada oktobrī vanadžu salidojumā Rietumvācijā; 1980. gada pavasarī organizācijas un citos notikumos Ziemeļamerikā; 1981. gada aprīlī – 4. globālās DV dienās Austrālijā; 1982. gada martā – maijā 18 vietās ASV un Kanādā; tā paša gada jūnijā – Minsteres Meža kapsētā – DV goda priekšnieka pulkveža Viļa Januma kapa pieminekļa iesvētīšanā; novembrī – Latvijas valsts svētkos Dānijā un četrās vietās Zviedrijā; 1985. gada jūlijā – Kopenhāgenas Baltiešu tribunālā; 1986. gada jūnijā – Vatikānā pieņemšanā pie Pāvesta Jāņa Pāvila II. Šo sarakstu varētu vēl turpināt. Viss liecina par milzīgu darbā ieguldītu enerģiju, pūlēm, personīgās dzīves pakārtotumu tautas un sabiedrības labā, par to visu nesajemot nekādu materiālu atlīdzību. A. Liepiņa apbalvota ar DVF un DV centrālās valdes Atzinības rakstu un 1971. gadā – DV Zelta nozīmi.

Agrākā ilggadējā DVF vanadžu daļas vadītāja Ērika Sarkanbārde: *«...Uzņemoties organizācijas vanadžu priekšnieces pienākumus, Austru Liepiņa uzsvēra, ka vanadžu uzdevums ir darbs Latvijas brīvībai un palīdzība mūsu grūtdieniem; vislielākā rūpība jāpievērš jaunatnes latviskai audzināšanai. Sekojuši arī ierosinājumi: bērnu darbu sacensībām – apcerēs un zīmējumos rakstnieka mūža aprites atceroties, piemēram, Krišjāņa Barona 150. gadu dzimšanas dienu; medikamentu sagāde un sūtīšana slimnīcām Latvijā; sagatavot un burtnīcās (brošūrās) izdot norādījumus tautas tērpu pagatavošanai un valkāšanai. Daudz darījusi, iepazīstinot britu sabiedrību par apstākļiem tēvzemē. Tiekoties ar grāmatas «Baltic Countdown» autori Pegiju Bentoni, lūgusi atbalstīt BBC radoraidījuma izkārtošanu par Latviju. Gādājusi un sūtījusi materiālus «Brīvības raidītājam» (Radio Liberty); sagatavojusi vanadžu vēstījumus tautietēm tēvzemē. Par cilvēktiesību pārkāpumiem Latvijā vanadžu uzdevumā sūtījusi vēstules Pāvestam Jānim Pāvilam II Romā, Lielbritānijas agrākai premjerministrei M. Tečerei u.c. Mēs, vanadzēs, atcerēsimies Austru Liepiņu godbijībā un pateicībā. Atklājot un ievadot vanadžu salidojumus ar svētbrīdi,*

dziedam Austras Liepiņas sacerēto dziesmu «Kad atpūtā pēc darba rokas...»:

Kad atpūtā pēc darba rokas,
Mēs klusā lūgsmē saliekam
Un lūdzam, lai ik viss mums sokas,
Ko tautas labā strādājam,
Tad, mīļais Dievs, mēs Tavam godam,
Mēs Tevī pateicību dodam.

Kad kaŗa vētrās zuda mājas,
Un viss, kas mīļš un dārgs bij' mums,
Kad sāpju gaitām āvām kājas
Un auksts bij' svešais debess jums,
Tad Tu, Dievs, sirdīm spēku devi
Veikt labus darbus, ziedot sevi.

Dod, mīļais Dievs, lai vienmēr spētu
Mēs savai tautai palīdzēt,
Lai jaunā audzē sēklu sētu,
Likt latvju zemi iemīlēt.
Dievs, mūsu gaitas atkal lemi
Uz mūsu mīļo tēvu zemi.

Anita Utināne-Hāznere, kas vanadžu priekšnieces amatā sekoja Austrai Liepiņai, izsakās: *«Viņas vārds un darbi man labi pazīstami – kopš varu atcerēties. Pirmo reizi satikāmies 3. globālajā DV dienā, kas Anglijā notika 1976. gadā, citos notikumos un sevišķi vanadžu salidojumā DVF Koventrijas nodaļas «Mūsmājās». Toreizējā vanadžu priekšniece M. Ķeņģe bija man lūgusi sagatavot referātu «Kas mūs vieno DV organizācijā?». Izšķīros uzsvērt visvairāk šīs kopības vispusību, jo katrai tajā ir iespēja atrast vietu darbībai, neskatoties uz mūža gadiem, izglītību vai interesēm. Vēl vienmēr prātā palicis skats, kad salidojumam noslēdzoties, raitiem soliņiem pretim nāca Austras Liepiņa un ar nepārprotamu noteiktību sacīja: «Nu, un tagad visas pie darba!». Anita turpina: «Īss moments. Bet iepriekš atzīmētais tik labi raksturo gandrīz vai ikkatru manu turpmāko tikšanos un sadarbību ar viņu. Vienmēr noteikta, korekta, ideju un spara pilna. Kā*

pēctece DV organizācijas vanadžu priekšnieces amatā, allaž apbrīnoju viņas piedalīšanos ikkatrā pasākumā, kurā bija vajadzīga līdzdalība, pieaicināta jeb ne. Viņa nekad neatteicās dot padomu, atbalstu, palīdzīgu roku. Šķita īpaša sirdslieta viņai bija latviešu bērni, bāreņi, tāpat visi pārējie, kas nonākuši jēl kādās bēdās un grūtībās, vienmēr meklējot jaunus veidus tiem palīdzēt. »

Anita Utināne-Hāznere nobeidz: *“Pēdējā tikšanās ar Austru Liepiņu bija 1995. gada augustā, kad abas negaidot satikāmies DVF viesnīcas «Radi un draugi» kafejnīcā Rīgā. Arī šis brīdis palicis spilgtā atmiņā. Tad jau abas skatījāmies bijušās, jo DV organizācijai bija jauna vanadžu priekšniece. Kamēr es biju no sabiedriskiem darbiem krietni “atkāpusies”, neskatoties uz Austras lēnāku soli, – viņas griba pielikt rokas ikkatrā pasākumā Latvijas labā turpināja gaiši mirdzēt viņas acīs. Tāpat valoda bija tik sprigana un noteikta – kā kad pirmo reizi satikāmies Anglijā. Esot jādara, jāturpina... Austras Liepiņas sirds un dvēsele neapšaubāmi piederēja Latvijai un latvju tautai. Lielais un neatlaidīgais gribas spēks ir lielisks pierādījums J. Alunāna rakstītajiem vārdiem: «Ja ikviens tik zemē sētu / Vienu graudu veselu / Kas gan izskaitīt tad spētu / Zelta kviešu krājumu!» Ja būtu Latvijai vairāk šādu uzticīgu meitu, tad Brīvības pieminekli trīs paceltās zvaigznes jau tagad mirdzētu savā pilnībā, jo Latvijai būtu beidzot atgriezies ilgi gaidītais rīts! Paldies, mīļā Austrā!»*

Lai pēdīgi šeit runā pašas Austras Liepiņas rakstīti vārdi *«Laiks, telpa, ļaudis»* 5. grāmatas 218. lappusē: *«Nākošās desmitgades uzdevums vanadzēm ir palīdzēt izveidot vanadžu saimi dzimtenē, iepazīstināt tās ar vanadžu darbu, pienākumiem un arī – sekmēm. Galvenais ir rosināt pašdarbību, kas ir vanadžu darbības pamatā ārpus Latvijas: latviešu sievietes, kad nodibināja un izveidoja DV organizācijas vanadžu nozari, visu sasniedza tikai ar savu darbošanos, savu uzņēmību – ne lūdzot un gaidot palīdzību no citiem. Nav šaubu, ka pēc ilgajiem un nežēlīgajiem okupācijas gadiem, latvietes ir saglabājušas sevī darba gribu, pašapziņu, darba prieku. To no viņām sagaida mūsu tauta un zeme!»*

Notingēmā, Lielbritānijā, 1998. gada 27. maijā